

Sprawozdanie z badań wykopaliskowych prowadzonych na osadzie z późnego okresu rzymskiego w Lesku, w roku 1970

Od 1 lipca do 13 sierpnia 1970 r. trwały badania ratownicze na terenie stadionu sportowego w Lesku. Pracami objęto odcinki stadionu przeznaczone do niwelacji, a dotąd nie przebadane. W sumie w okresie sprawozdawczym przebadano powierzchnię 620 m². Nie prowadzono badań w części wschodniej stadionu o powierzchni kilkunastu arów, gdyż jak stwierdzono w trakcie obserwacji wykopu kanalizacyjnego biegnącego w tym właśnie rejonie¹, leży ona już poza zasięgiem osady.

Na przebadanym terenie wyeksplorowano odkryte w ubiegłym sezonie cztery jamy nr nr 29—32, odkryto i wyeksplorowano osiem nowych jam, dwa skupiska i dwadzieścia śladów słupów. Wszystkie wymienione obiekty z wyjątkiem jamy nr 32 wystąpiły na terenie zniszczonym przez niwelację do głębokości 1 m i od tegoż poziomu były eksplorowane.

JAMY

Jamy w rzutach poziomych posiadały kształt w większości okrągły z wyjątkiem dwu obiektów o kształcie owalu; w przekroju przeważnie cylindryczne, gruszkowate lub półokrągłe. Dna jam zakończone były przeważnie płasko, nieckowato, a w jednym przypadku szpiczasto. Średnice jam wynosiły średnio ok. 120 cm; wymiary największej — 180×140 cm; najmniejszej 50 cm.

Największa głębokość zalegania od eksplorowanej powierzchni wynosiła 174 cm; najmniejsza głębokość 20 cm.

Wypełniska jam w większości gliniasto-piaszczyste posiadały zabarwienie żółte, żółto-rdzawe, szare i ciemnoszare. W kilku jamach stwierdzono piasek o zabarwieniu żółto-szarym.

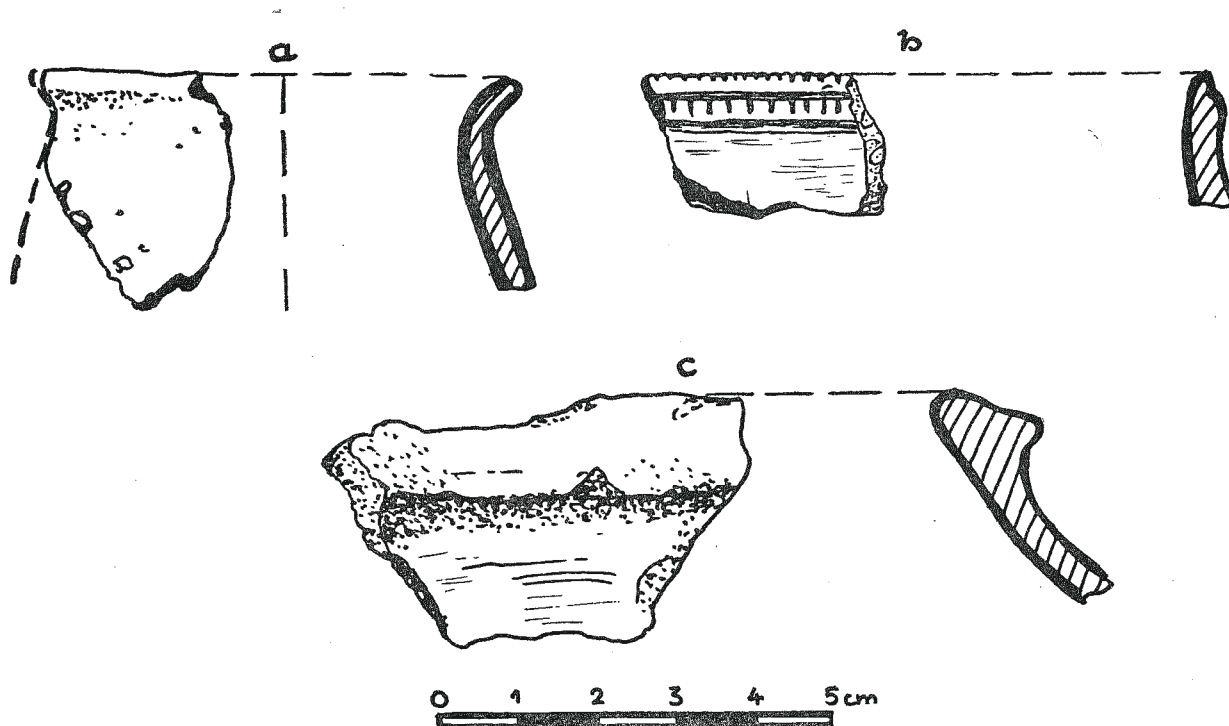
Na zawartość wymienionych obiektów składały się drobne węgle drzewne (we wszystkich jamach), zwęglone bierwiona, polepa w postaci drobnych grudek i profilowanych odciskami bierwion brył, szlaka żelazna, ceramika, przedmioty żelazne, kamień żarnowy i paciorek szklanv. W dwu jamach znaleziono drobne muszki.

SKUPISKA

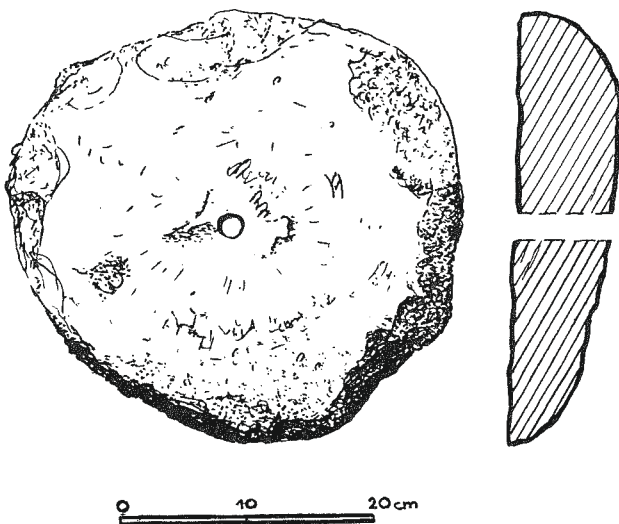
Były to płytkie obiekty w rzucie poziomym okrągłe, w przekroju nieckowate, o wymiarach: średnice — 40 cm, głębokość około 20 cm, z zawartością dużej ilości profilowanych grud polepy, węgla drzewnego, zmieszanych z ciemnoszarą zbitą ziemią,

SŁUPY

Występujące ślady po słupach były w rzucie poziomym okrągłe, w przekroju cylindryczne, zakończone płasko lub lekko zaokrąglone. Ich średnice wahały się w granicach 30—50 cm; głębokości kilku do kilkunastu

Ryc. 1. Lesko, m. pow., stan. 1. Fragmenty naczyń. Jama 35 (a). Ar LIX (b). Ar XVIII (c). Fragmenty naczyń.

Ryc. 2. Lesko, m. pow., stan 1. Kamień żarnowy z jamy 36.

centymetrów. Siedem z nich układało się w dość regularny prostokąt o wymiarach: 420×220 cm, pozostałe były luźno rozrzucone na całym badanym terenie.

INNE OBIEKTY

Na badanym w okresie sprawozdawczym odcinku osady odkryto koryto nieistniejącego dziś potoku (nr 2), będącego dopływem potoku nr 1 odkrytego w 1968 r.². Wypełnisko koryta potoku stanowił piasek zmieszany ze żwirem rzeczny. Na różnych poziomach stwierdzono obecność w potoku ceramiki z okresu rzymskiego. W najbliższym otoczeniu potoku nr 2 zauważono pokład kredy o miąższości około 20 cm, który utworzony został wcześniej niż powstała tu osada, o czym świadczy wkopanie usytuowanych na tym terenie jam m.in. w pokład kredy oraz zwaliska kredy na różnych poziomach w jamach.

INWENTARZ

Materiał archeologiczny reprezentowany był nielicznie w obecnym sezonie wykopaliskowym. Na pierwszym miejscu wyróżnia się ceramika.

CERAMIKA

Wystąpiła w bardzo małych fragmentach, nie nadają-

PRZYPISY

¹ W okresie od 15 do 27 czerwca 1970 r. Przedsiębiorstwo Robót Komunalnych w Rzeszowie prowadziło pod nadzorem archeologicznym prace ziemne związane z budową kolektora kanalizacyjnego na terenie nie przebadanej jeszcze części stadionu sportowego.

² A. Szałapata, M. Zielińska-Durda, *Osada z późnego okresu rzymskiego w Lesku*, Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za lata 1968—1969, Rzeszów 1973, s. 99.

³ A. Szałapata, *Ratownicze badania archeologiczne osady z późnego okresu rzymskiego w Lesku*, Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za rok 1967, Rze-

szów 1971, s. 125; A. Szałapata, M. Zielińska-Durda, *Osada...*, s. 99, 101.

⁴ A. Szałapata, *Ratownicze...*, s. 125; A. Szałapata, M. Zielińska-Durda, *Osada...*, s. 101.

⁵ A. Szałapata, M. Zielińska-Durda, *Osada...*, s. 103.

⁶ W tym samym okresie prowadzone były również prace ziemno-kanalizacyjne na drodze biegnącej wzdłuż stadionu, gdzie w profilach wykopów zauważono warstwę kulturową o miąższości około 35 cm ze śladami materiału archeologicznego. Dodać należy, że między drogą a stadionem istnieje różnica poziomów około 100 cm, spowodowana uprzednią kilkakrotną niwelacją terenu stadionu. Wykonano dokumentację rysunkową profili wykopów na odcinku długości 74 m.b.

cych się do rekonstrukcji. Najliczniej reprezentowane w poprzednich sezonach wykopaliskowych naczynia zasobowe³, tym razem znalezione były w małych ilościach. Stosunkowo najliczniej wystąpiła ceramika kuchenna, średniościenna. W obrębie tego typu naczyń⁴ stwierdzono nową formę (Ryc. 1, c) przypominającą zasobnice, różniącą się od nich wielkością, a technologią surowca od całej grupy naczyń kuchennych (jako domieszki schudzającej użyto piasku zamiast tłuczonej ceramiki).

W grupie ceramiki stołowej — bardzo nielicznej, zachowanej we fragmentach, wyodrębniono formę: czarki (Ryc. 1, b), pucharka (Ryc. 1, a) i misy. Czarka i misa toczone były na kole, pucharek lepiący był ręcznie.

INNE ZABYTKI

1. Z zabytków metalowych znaleziono sprzączkę żelazną bez kolca, silnie skorodowaną, uszkodzoną. Sprzączka wykonana została z taśmy szerokości 0,5 cm, uformowana w kształcie prostokąta z zaokrąglonymi kątami.

2. Dolny kamień żaren rotacyjnych (Ryc. 2) wykonany z jasnoszarego granitu, zbliżony kształtem i wymiarami do odkrytych w ubiegłym sezonie⁵.

3. Mały, zachowany fragmentarycznie w momencie eksploracji paciorek szklany barwy pomarańczowej, kształtu pierścieniowatego (przedmiot ten po wyjęciu z ziemi rozszpał się).

Ratownicze badania osady w obrębie stadionu, w części przeznaczonej do niwelacji zostały zakończone. Pozwoliły one na oznaczenie zasięgu osady w kierunkach południowo-wschodnim i północno-zachodnim. W kierunku północno-wschodnim osada rozciąga się poza zasięg stadionu, dochodząc do terenu zabudowanego, nie objętego planem badań ratowniczych. Podobnie w kierunku południowo-zachodnim nie uchwycono zasięgu osady, gdyż być może przechodzi ona na teren boiska sportowego, gdzie nie istnieje obawa niszczenia stanowiska.

Badaniami kierowały autorki niniejszego sprawozdania. Udział w pracach wzięli: Janina Jędrzejczyk, Jerzy Dubiel — studenci filologii polskiej WSP w Rzeszowie, Stanisław Purchla, Stefan Kiełtyka — student Politechniki Śląskiej w Gliwicach, Henryk Wyszatycki — student filologii polskiej UMCS w Lublinie oraz uczniowie szkół średnich w Lesku, Sanoku i Rzeszowie.

Materiały złożono w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie (nr inw. 2401).